

BETÆNKNING**afgivet af Lovudvalget****vedrørende**

FM2023/142: Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Naalakkersuisut pålægges at udarbejde en redegørelse med en prioriteret liste over hvilke områder, der med fordel kan hjemtages fra staten. Redegørelsen skal som minimum indeholde de økonomiske konsekvenser ved en hjemtagelse af hvert enkelt område samt en realistisk tidsplan for hjemtagelse af områderne. Redegørelsen skal være klar og omdelt til Inatsisartut inden EM2024.

Og

FM2023/143: Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Naalakkersuisut pålægges at kontakte Rigsmyndighederne med henblik på, at disse finansierer og i tæt samarbejde med Selvstyret udarbejder en redegørelse, der præcist beskriver, hvilke kompetencer, der er nødvendige for at kunne drive de områder, der i dag drives af Staten. Redegørelsen skal indeholde en kompetenceudviklingsplan, der skal klargøre, hvordan vi i Grønland kan tilegne os de fornødne kompetencer til selv at varetage de enkelte områder.

Og

FM2023/146: Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Naalakkersuisut pålægges at kontakte Rigsmyndighederne med henblik på at påbegynde forhandlinger om en revision af Selvstyreloven særligt i forhold til de økonomiske relationer mellem Grønlands Selvstyre og staten.

Afgivet til forslagernes 2. behandling

Udvalget har under behandlingen [senest] bestået af:

Inatsisartutmedlem Anders Olsen, Siumut, formand

Inatsisartutmedlem Paneeraq Olsen, Naleraq, næstformand

Inatsisartutmedlem Asii Chemnitz Narup, Inuit Ataqatigiit

Inatsisartutmedlem Mala Høy Kúko, Siumut
Inatsisartutmedlem Harald Bianco, Inuit Ataqatigiit

Udvalget har efter 1. behandlingen 26. april under FM2023 gennemgået forslaget.

1. Forslagenes indhold og formål

Nærværende beslutningsforslag har til formål at skabe fremdrift i hjemtagelsen af ansvarsområder fra Staten.

Punkt 142 vil pålægge Naalakkersuisut at udarbejde en redegørelse med en prioriteret liste over hvilke områder, der med fordel kan hjemtages fra Staten. Redegørelsen skal inddrage de økonomiske konsekvenser, der er ved at hjemtage forskellige områder, samt fremkomme med en tidsplan for, hvornår det forventes, at man kan hjemtage områderne.

Forslagsstiller henviser i sin begrundelse for forslaget til, at man i denne liste bør have de økonomiske aspekter ved hjemtagelse af områder for øje. Forslagsstiller ønsker at få identificeret sagsområder, der både har lav omkostning at hjemtage, samtidig med at sagsområderne har potentiale for at øge den økonomiske vækst i landet.

Punkt 143 vil pålægge Naalakkersuisut at kontakte Rigsmyndighederne med det formål at få Rigsmyndighederne til at finansiere og udarbejde en redegørelse, som beskriver hvilke kompetencer, der er nødvendige for at drive de områder, der ikke er hjemtaget. Yderligere skal redegørelsen indeholde en kompetenceudviklingsplan, som skal identificere, hvordan landet kan udvikle de nødvendige kompetencer for hjemtagelse af de enkelte områder.

Forslagsstiller henviser til, at hjemtagelse af områder ikke må betyde, at den offentlige service bliver forringet. Den i punkt 143 omtalte redegørelse skal derfor give et beslutningsgrundlag for, hvilke områder man har den faglige kapacitet til at hjemtage nu, og hvilke områder man har brug for at udvikle kompetencer indenfor, før man begynder en hjemtagelse.

Punkt 146 har til formål at starte forhandlinger om en revision af Selvstyreloven. Beslutningsforslaget vil pålægge Naalakkersuisut at kontakte Rigsmyndighederne med det formål at påbegynde forhandlinger om at få Selvstyreloven ændret, så Statens årlige tilskud til Grønlands Selvstyre ved hjemtagelse af et område bliver forhøjet med det beløb, som Staten bruger på at finansiere det pågældende område.

Forslagsstiller henviser her til, at de økonomiske relationer mellem Grønlands Selvstyre og Staten, ved hjemtagelse af områder, ikke har fremmet mulighederne for at hjemtage nye områder siden Selvstyreloven trådte i kraft. Forslaget har derfor ifølge forslagsstiller til formål at fremme hjemtagelsen af områder.

2. Naalakkersuisuts svarnotat og ændringsforslag

Naalakkersuisut tilkendegiver i sit svarnotat enighed i, at hjemtagelse af sagsområder skal ske på baggrund af konkrete og fyldestgørende analyser, så det sikres, at områder varetages ud fra en ønskelig standard efter hjemtagelse.

Naalakkersuisut bemærker yderligere, at man for nuværende arbejder med at analysere konsekvenser samt fordele og ulemper ved at hjemtage 3 sagsområder; færdselsområdet, veterinær- og fødevarerområdet samt selskabs-, regnskabs-, og revisionsområdet.

Naalakkersuisut henviser til, at Naalakkersuisut, efter ønske fra partierne bag finansloven for 2023, er i gang med at udarbejde et forslag til en samlet, konkret plan for mulig overtagelse af de mest nærliggende sagsområder.

Naalakkersuisut har på denne baggrund fremsat følgende **ændringsforslag** til punkt 142 og punkt 143:

”Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Naalakkersuisut pålægges at udarbejde en konkret plan for mulig overtagelse af de mest nærliggende sagsområder. Planen skal omdeles til Inatsisartut i forbindelse med EM 2023.”

3. Orienteringsmøde

Udvalget har som et led i udvalgets behandling af forslaget haft Formanden for Naalakkersuisut til orienteringsmøde. (Kopi af invitation til orienteringsmødet og Formanden for Naalakkersuisuts skriftlige besvarelse er vedlagt nærværende betænkning som **bilag**.)

4. Førstebehandling af forslagene i Inatsisartut

Under førstebehandlingen af beslutningsforslagene, var der bred enighed om, at samarbejde på tværs af partier samt Inatsisartut og Naalakkersuisut, er af stor vigtighed i nærværende arbejde. Der var i salen et ønske om at hjemtage områder. Flere argumenterede dog for, at det skulle ske på baggrund af en forberedende proces, der prioriterer områderne på baggrund af kapacitet og ressourcer. Der var dermed bred enighed om, at administrationen skal kunne følge med, når områder hjemtages.

Der var delte meninger om, hvorvidt beslutningsforslag 146 om en revision af Selvstyreloven er den mest hensigtsmæssige måde at fremme hjemtagelse af områder og grønlandsk selvstændighed. Det blev bemærket, at man burde bruge Selvstyreloven til fulde i stedet for at revidere den. Yderligere blev der henvist til, at Inatsisartut kan overveje muligheder som free association eller traktatdannelse som en overgang til selvstændighed og dermed en hjemtagelse af alle områder, der er administreret af Staten. Der var dog en bred enighed om, at landets borgere skal informeres om de forskellige muligheder, Inatsisartut fremkommer med.

Under debatten fremsatte Siumut følgende ændringsforslag til punkt 146:

Beslutningsforslag til Inatsisartut om, med udgangspunkt i de muligheder, som står i Selvstyreloven og med henblik på påbegyndelse af forhandlinger om en statsdannelse, anmodes Naalakkersuisut om at henvende sig til Rigsmyndighederne.

5. Forslagenes økonomiske konsekvenser

Udvalget har noteret sig, at de økonomiske konsekvenser ved forslagene realiseres angives til at være et årsværk for punkt 142 samt et årsværk for punkt 146. Punkt 143 forventes ikke at have økonomiske konsekvenser for Selvstyret, da kompetenceplanen forventes finansieret af Staten.

6. Udvalgets behandling af forslagene

6.1. Bidrag til udvalgets overvejelser

Medlem af Inatsisartut Jens-Frederik Nielsen, Demokraatit, har i medfør af forretningsordenens § 20 deltaget i udvalgets behandling af forslagene som tilforordnet, d.v.s. uden stemmeret eller ret til at få optaget nogen udtalelse i betænkningen.

Under hensyn til forslagene vigtighed har udvalget herudover indbudt ordføreren for det andet af de 2 partier, som for tiden ikke er repræsenteret i udvalget, nemlig Atassut, til under et møde med udvalget at uddybe partiets synspunkter, og indgå i en drøftelse med udvalget om forslagene.

6.2. Punkt 142 og 143

Punkt 142 omhandler udarbejdelse af en redegørelse med en prioriteret liste over, hvilke områder, dermed fordel kan hjemtages. Redegørelsen skal (som minimum) estimere de økonomiske konsekvenser ved hjemtagelse af de enkelte områder, samt en realistisk tidsplan for hjemtagelsen.

Punkt 143 omhandler udarbejdelse af en redegørelse, som skal beskrive, hvilke kompetencer der er nødvendige for selv at kunne varetage de pågældende ansvarsområder, samt en kompetenceudviklingsplan for, hvordan Grønland selv kan tilegne sig de fornødne kompetencer.

Naalakkersuisuts ændringsforslag pålægger alene Naalakkersuisut at udarbejde ”en konkret plan for mulig overtagelse af de mest nærliggende sagsområder.”

Naalakkersuisut har i svarnotat henvist til en redegørelse fra 2018, som omhandler hjemtagelse af sagsområder:

Jeg vil gerne minde om, at Naalakkersuisut på efterårssamlingen 2018 omdelte en redegørelse om overtagelse af sagsområder til Inatsisartut. Redegørelsen, som er udarbejdet med bidrag fra den danske regering, indeholder et samlet overblik over statens udgifter anno 2015 til at varetage opgaverne og endvidere de danske fagministeriers vurderinger af særlige forudsætninger for at varetage de enkelte opgaver. Redegørelsen er et øjebliksbillede af sagsområderne, hvor der naturligt har været en kontinuerlig udvikling mht. lovgivning, økonomi. mv., hvilket gør, at redegørelsen her 8 år efter skal opdateres.

Det skal hertil bemærkes, at den pågældende redegørelse blev påbegyndt, som følge af Inatsisartuts vedtagelse af EM2015/113:

Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Naalakkersuisut pålægges at udarbejde en redegørelse til Inatsisartut vedrørende den mulige hjemtagning af de i bilag 1 til selvstyreloven anførte områder. Redegørelsen, der skal forelægges Inatsisartut senest på FM2018, skal for hvert enkelt område redegøre for følgende:

- a. Hvad koster området Staten at drive i dag, og hvad vil det koste Grønland at drive området forsvarligt?
- b. Hvilke forudsætninger skal opfyldes, såfremt Grønlands Selvstyre på forsvarlig vis skal kunne varetage driften af området?
- c. Hvilke fordele og ulemper vil der være ved en hjemtagelse af området?
- d. Anser Naalakkersuisut hjemtagelsen af området som en opgave, der bør prioriteres på kort, mellemlangt eller langt sigt?

Da der i marts 2018 blev udskrevet valg, var arbejdet på redegørelsen imidlertid ikke afsluttet, og Naalakkersuisut var ikke længere forpligtet af det vedtagne beslutningsforslag.

Naalakkersuisut valgte imidlertid under efterårssamlingen at afgive en redegørelse med det materiale, som var udarbejdet forud for valgudskrivelsen.

Det drejede sig om en oversigt, udarbejdet af danske myndigheder, over sagsområder, som kan overtages, med opgørelse af statens udgifter til at varetage de enkelte områder, samt med en vurdering af, hvilke særlige forudsætninger der skal være opfyldt for at kunne varetage området.

Den afgivne redegørelse var således ufuldstændig, set i forhold til det opdrag Inatsisartut havde givet Naalakkersuisut, navnlig derved at den ikke omfatter en vurdering af fordele og ulemper ved overtagelse af de enkelte områder, ligesom den ikke omfatter en prioritering.

Hertil kommer, at den afgivne redegørelse alene oplyser, hvad de forskellige sagsområder har kostet staten at drive, mens redegørelsen ikke forholder sig til, hvad en forsvarlig drift af området kan forventes at koste Grønlands Selvstyre.

At der vil kunne være betydelig forskel på de udgifter, staten har haft, og de udgifter Grønlands Selvstyre vil få, kan illustreres af, at statens bruttoudgifter til drift af fødevarer- og veterinærområdet i Grønland i redegørelsen opgøres til 6,1 mio. kr. årligt, mens Naalakkersuisut (baseret på erfaringerne fra Færøernes hjemtagelse af området) i 2010 estimerede, at en hjemtagelse af fødevarer- og veterinærområdet ville koste Grønland i omegnen af 20-25 mio. kr. årligt¹.

6.3. Punkt 146

Punkt 146 omhandler forhandlinger med staten om revision af selvstyreloven, særligt i forhold til de økonomiske relationer mellem Grønlands Selvstyre og staten.

Udvalget noterer sig at Naalakkersuisut i sit svarnotat ikke forholder sig til dette forslag, men ”ser frem til at høre Inatsisartuts stillingtagen”.

Det følger af Selvstyrelovens § 6, stk. 1, at sagsområder, der hjemtages, finansieres af Grønlands Selvstyre.

Hjemmestyreloven gav i modsætning hertil mulighed for hjemtagelse af sagsområder med et statstilskud (bloktilskud) svarende til statens besparelse ved områdets overgang til Hjemmestyret.

¹ § 37-besvarelse nr. 32/2019

Grønland har siden Selvstyrelovens ikrafttræden i 2009 alene hjemtaget følgende områder:

- Råstofområdet (Hjemtaget 1. januar 2010)
- Arbejdsmiljø for offshorearbejde (Hjemtaget 1. januar 2010)
- Tidens bestemmelse (Hjemtaget 25. marts 2023)

Hjemtagelsen af sagsområdet ”Tidens bestemmelse” har været uden udgifter for Grønland.

Flere forhold kan have bidraget til den beskedne fremdrift i hjemtagelsen af sagsområder. Der er dog næppe tvivl om, at udfordringerne ved at skulle finde midler til finansiering af driften af nye sagsområder har haft væsentlig betydning.

I nedenstående tabel opregnes Landskassens årsresultat gennem årene efter selvstyrets indførelse, angivet i mio. kr.

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
+207	+49	+149	+78	-222	-137	+51	+230	+133	+142	-135	-150	+113

Gennemsnitligt har Grønlands Selvstyre i perioden haft et årligt overskud på 39 mio. kr., og det økonomiske råderum for hjemtagelser har således været begrænset.

At der i den grønlandsk-danske selvstyrekommission kunne opnås enighed om en ordning, hvor Grønlands Selvstyre selv skal finansiere hjemtagelse af sagsområder, skal formentlig bl.a. ses i lyset af de - meget optimistiske - forventninger til fremtidige råstofindtægter, der synes at have præget perioden.

Inatsisartut vedtog i 2008 en lov (Landstingslov om Grønlands Råstoffond), som skulle sikre, at Grønlands råstofindtægter placeres i en fond, og alene anvendes til dækning af Selvstyrets udgifter på råstofområdet samt til nye sagsområder, der hjemtages fra Staten, uden at der medfølger bloktilskud.

Ved udgangen af 2021 udgjorde fondens aktiver beskedne 8 mio. kr. Der er ikke hidtil fra fonden udbetalt midler til dækning af udgifter ved hjemtagelse af ansvarsområder.

I aftale om finansloven for 2023 mellem partierne Inuit Ataqatigiit, Siumut, Naleraq, Demokraatit og Atassut, fremkom partierne med følgende hensigtserklæring vedrørende Sikring af økonomisk holdbar økonomi og skabelse af råderum til overtagelse af områder fra staten:

Naalakkersuisut har igangsat arbejdet med en ny Holdbarheds- og vækstplan, som vil indeholde reformtiltag og initiativer med fokus på effektive og sammenhængende løsninger. Dette gælder i forhold til uddannelse og kompetenceudvikling, øget vækst og beskæftigelse, modernisering af den offentlige sektor samt reformer med fokus på øget selvforsørgelse og på social-, arbejdsmarkeds-, bolig og skatteområdet.

Dette ikke alene for at sikre fremtidens velfærd, men også for at kunne skabe økonomisk og administrativt råderum til overtagelse af nye områder fra staten.

Den nye holdbarheds- og Vækstplan forventes fremlagt i første halvår af 2023, og den vil blive afstemt med sigtelinjerne i en reform på skatte- og afgiftsområdet, som der vil blive søgt indgået af et bredt forlig om med partierne efter vedtagelsen af FL 2023.

6.3.1. Ændringsforslaget til pkt. 146

Siumut har i et ordførerindlæg til forslagets førstebehandling fremsat et ændringsforslag, hvorved Naalakkersuisut anmodes om at indlede forhandlinger med staten om Grønlands udtræden af rigsfællesskabet.

Et ændringsforslag må ikke afvige så meget fra det oprindelige forslag, at der reelt er tale om et nyt forslag.

Det foreliggende ændringsforslag lever ikke op til dette krav (det såkaldte ”identitetskrav”).

Identitetskravet har bl.a. til formål at sikre Inatsisartut et velbelyst beslutningsgrundlag. Navnlig for et forslag til Inatsisartutbeslutning af så vidtrækkende betydning som det foreliggende, har Inatsisartut (såvel som offentligheden) krav på, at forslagets konsekvenser er afdækket og beskrevet.

7. Udvalgets bemærkninger og indstillinger

Udvalget takker forslagsstiller for at fremsætte nærværende forslag, som har ledt til en vigtig debat både i salen og i udvalget.

Til punkt 142 og 143

Udvalget ønsker at henlede opmærksomheden på, at der i beslutningsforslaget til FM2023/48 vedrørende forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Grønlands Selvstyre tilslutter sig Forslag til Lov om ændring af retsplejelov for Grønland og udkast til anordning om ikrafttræden for Grønland af dele af lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven, hvidvaskloven mv. står, at ændringerne ”har til formål at sikre, at det grønlandske samfund betjenes på samme måde som

i Danmark, således at National Enhed for Særlig Kriminalitet får kompetence til at bistå Grønlands Politi i særligt komplicerede sager.”

Udvalget noterer sig, at denne forpligtelse er nævnt flere gange i forslaget. Udvalget finder denne forpligtelse af, at det grønlandske samfund skal betjenes på samme måde som Danmark, særdeles positiv. Udvalget påpeger i denne forbindelse, at man antager at dette ikke kun gælder for Justitsområdet men at det gælder samtlige områder.

Udvalget opfordrer Naalakkersuisut til, i sit svarnotat at præciserer hvilke områder Naalakkersuisut henviser til som de ”*mest nærliggende sagsområder*”.

FM2023/142:

Et flertal bestående af Inuit Ataqatigiit og Siumut **indstiller** Naalakkersuisuts ændringsforslag til vedtagelse

Et mindretal bestående af Naleraq **indstiller** Naalakkersuisuts ændringsforslag til forkastelse

Et mindretal bestående af Naleraq **indstiller** forslaget til forkastelse

FM2023/143:

Et flertal bestående af Inuit Ataqatigiit og Siumut **indstiller** Naalakkersuisuts ændringsforslag til vedtagelse

Et mindretal bestående af Naleraq **indstiller** Naalakkersuisuts ændringsforslag til forkastelse

Et mindretal bestående af Naleraq **indstiller** forslaget til forkastelse

Til punkt 146

Udvalget har lagt vægt på den tekniske vurdering af, at det fremsatte ændringsforslag ikke lever op til identitetskravet. På denne baggrund indstilles følgende:

FM2023/146:

Et flertal bestående af Inuit Ataqatigiit og Siumut **indstiller** Siumuts ændringsforslag til forkastelse

Et flertal bestående af Inuit Ataqatigiit og Siumut **indstiller** forslaget til forkastelse

Et mindretal bestående af Naleraq **indstiller** Siumuts ændringsforslag til vedtagelse

Et mindretal i udvalget bestående af Naleraq kommer med følgende mindretalsudtalelse

Naleraq har med stor undren fulgt debatten i salen, såvel som Naalakkersuisuts besvarelser.

At man endnu en gang ikke følger Selvstyreloven men i samme åndedrag afviser at ville følge §21 i samme lov, er os en gåde.

Kort sagt, så kan man ikke afvise et ønske om at Naalakkersuisut pålægges at indlede forhandlinger med Staten, om Grønlands udtræden af det danske rigsfællesskab, med begrundelse om at forslagets konsekvenser skal være afdækket.

Naleraq fremhæver at et stort flertal i befolkningen gang på gang har udtrykt ønske om netop dette, og derfor vil det være naturligt at disse forhandlinger netop klarlægger konsekvenserne af dette. Identitetskravet er fuldt oplyst, da overtagelse af højhedsretten over Grønland, samt Forsvars-Sikkerheds og udenrigsområdet netop ER overtagelse af sagsområder, og at disse udelukkende kan finde sted ved aktivering af §21 i Selvstyreloven.

Samtidig skal Naleraq gøre opmærksom på at der er konsekvent fejl i angivelse af ”hjemtagelse” af områder, da Selvstyreloven tydeligt foreskriver ”Overtagelse” af områder.

Naleraq har også gjort meget klart, at det i Selvstyreloven er tydeligt angivet at Staten skal sætte et område til standard før det overtages.

Derved undgår man at overtage et ”udsultet” område, som man gjorde med sundhedsvæsenet. Derfor giver det ingen mening at Naalakkersuisut konsekvent er begyndt at snakke om at man nu analyserer fordele og ulemper ved at overtage 3 færdselsområder.

Derfor giver det ingen mening at Naalakkersuisut påstår at overtagelse af sagsområder skal ske på baggrund af konkrete og fyldestgørende analyser.

Overtagelse af sagsområder skal ske når man politiks ønsker at overtage et sagsområde. Så er det Statens ansvar at betale alle omkostninger til dette, og når sagsområdet er sat op til standard, så overtager Naalakkersuisut driften af dette.

Naalakkersuisut har i denne valgperiode påstået at man vil overtage fødevarestyrelsen for vores eget land. Et sagsområde Danmark har negligeret i alle årene siden 1953 her i landet, men som man åbenbart nu skal analysere.

Naalakkersuisut har i denne valgperiode påstået man vil overtage selskabs-, regnskabs,- og revisionsområdet. Et sagsområde som Danmark har negligeret siden Grønland meldte sig ud af EU, hvor den danske lov ikke er tidssvarende eller tilpasset forhold udenfor EU, og derfor for længst burde være sat op til standard af Staten. Som man nu vil analysere.

At overtage disse områder betyder intet for hvorvidt administrationen kan følge med. Tværtimod vil det lette arbejdsgangen, når man kan få en Inatsisartut lov, der løbende kan tilpasses vores forhold. I stedet stemmer Inatsisartut for anordninger og lignende, for at sætte dansk/EU lov i kraft for landet.

Naleraq opfordrer til man gør Selvstyreloven gældende, og får Staten til at sætte ALLE områder op til standard. Alternativet er at det netop endnu en gang bevises hvorfor det ikke er økonomi der holder Grønland under den danske annektering i 1953, men at Inuit konstant prøver at arbejde under danske krav til udvikling, mens målstregen konstant flyttes af Danmark.

Derfor støtter Naleraq ikke op om flere analyser, rapporter og redegørelser på området. Vi støtter op om overtagelse af områderne, og henviser til at Naleraq allerede har henvist til besparelsesmuligheder i Finansloven der fuldt ud kan finansiere overtagelse af alle områder, hvis man vil blive i det danske rige.

Derfor vil vi fra Naleraq på det kraftigste opfordre til man holder op med at flytte målstregen, bestemmer sig for at overtage sagsområder og beder Danmark om at følge deres egen lov om at sætte dem til standard.

Ultimativt støtter Naleraq ubetinget op om aktivering om overtagelse af sagsområdet ”højhedretten over Grønland” som beskrevet i §21 i Selvstyreloven, og henviser til dette selvfølgelig følger identitetskravet i forslaget. Hvorvidt man ikke ønsker den skal gøre det, er en separat sag.

Med disse bemærkninger, og med den i betænkningen anførte forståelse, skal udvalget overgive forslaget til 2. behandling.

Anders Olsen
Formand
Siumut

Paneeraq Olsen
Naleraq

Asii Chemnitz Narup
Inuit Ataqatigiit

Mala Høy Kúko,
Siumut

Harald Bianco
Inuit Ataqatigiit